

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG LEGUTÓBBI DÖNTÉSEIBŐL

154/2008. (XII. 17.) AB HATÁROZAT

Alkotmány 15. §

Alkotmány 54. § (1) bekezdés

Alkotmány 70/A. § (1) bekezdés

Több indítványozó is kezdeményezte a bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló 2007. évi CLXXXIV. törvény (a továbbiakban Békvt.) utólagos alkotmányossági vizsgálatát. A Békvt. megalkotásával az Országgyűlés 2009. január 1-jei hatállyal lehetővé kívánta tenni mind a különmemű, mind az azonos nemű párok számára az élettársi kapcsolat regisztrálását, amelyhez számos, a házassághoz hasonló joghatást fűzött.

Az indítványozók álláspontja szerint a Békvt. az Alkotmány számos rendelkezését sérti. Elsősorban a házasság és a család védelmét deklaráló alkotmányszakasz, a 15. §) sérelmét vélték felfedezni, mert véleményük szerint a bejegyzett élettársi kapcsolat intézménye lényegében azonos a házassággal. Az egyik indítványozó érvelése szerint a házasság intézményének tartalmi megkettőzése a jogbiztonságra is ártalmas.

Az Alkotmánybíróság az indítványok elbírálása során áttekintette a házasság intézményének védelme kapcsán kialakított gyakorlatát. A testület a 7/2006. (II. 22.) AB határozatában megállapította, hogy az Alkotmány 15. §-a nem egy államcél deklarációt, hanem a házasság és a család objektív intézményvédelmi kötelezettségét állapítja meg. A 14/1995. (III. 13.) AB határozatában a társadalmi felfogással összhangban értelmezte a házasság fogalmát, és megállapította, hogy a házasság tipikusan közös gyermekek születését és a családban való felnevelését célozza, amellyel, hogy a házastársak kölcsönös gondoskodásban és támogatásban élésének is kerete. Továbbá azt is kimondta, hogy az Alkotmány a házasság intézményét egy férfi és egy nő életközösségként védi. A 22/1992. (IV. 10.) AB határozat arra is rámutatott, hogy a házasság intézményének alkotmányos védelme a házasságkötés szabadságának garantálását is jelenti, és e szabadság az emberi méltóság jogából is levezethető.

Ezt a megállapítást az Alkotmánybíróság e határozatában azzal egészítette ki, hogy az emberi méltóság jogának részét képező önrendelkezési jogból nem csupán a házasságkötéshez való jog vezethető le, hanem az élettársi kapcsolat létesítésének szabadsága is ide kötődik. A testület rámutat arra, hogy az Alkotmányból nem a házassági kötelek „egyedüli” (kizárólagos), hanem a „különös” (kiemelt, alkotmányos szintű) védelme vezethető le. Tehát az alaptörvény nem zárja ki más, a házasságtól eltérő párkapcsolatok törvényi szintű oltalmát. Az egyes párkapcsolati formák törvényi szintű elismerésének és a védelem szükségességének és mértékének megítélése a jogalkotó mérlegelési körébe tartozik. Így nem alkotmányellenes sem az, ha a jogalkotó bizonyos joghatásokat kizárólag a házassághoz kapcsol, sem pedig az, ha a házasságra vonatkozó egyes szabályokat más együttélési formára is alkalmazni rendeli, mindaddig, ameddig ezt az együttélési formát tartalmilag nem azonosítja a házassággal.

Az indítványozók érvelésüket azonban éppen a házasság és a Békvt. által megteremtett bejegyzett élettársi kapcsolat lényegi, tartalmi azonosságára alapították. Ezért az Alkotmánybíróság áttekintette a bejegyzett élettársi kapcsolat jogi jellegét és a házassághoz való viszonyát. A testület megállapította, hogy a Békvt. 2. §-ának utaló szabályai, amely szerint a bejegyzett élettársi kapcsolatra, a kifejezetten szabályozott kivételektől eltekintve, minden törvénynek a házastársakra és házasságra vonatkozó összes szabályát alkalmazni kell, „quasi házassággá” teszi a bejegyzett élettársi kapcsolatot. A Békvt. amellyel több formai (meghatározott életkor elérése, a létesítés és a megszüntetés eljárásának eltérései, a névviselés szabályai) és tartalmi (az örökbe fogadásra vonatkozó szabályok) eltérést is tartalmaz. Alapos elemzését követően azonban arra a megállapításra jutott az Alkotmánybíróság, hogy e különbségek különmemű párok esetében nem jelentősek, és így a bejegyzett élettársi kapcsolat bevezetése a házasság mint jogintézmény megkettőződésének tekinthető. Ezért az új jogintézmény a Békvt. szerinti formájában a férfi és a nő házasságának valódi konkurenciáját jelenti. Az Alkotmánybíróság leszögezi, hogy az Alkotmány 15. §-a nem csupán a fennálló házasságok védelmét követeli meg, hanem olyan jogi környezet megteremtését, amely arra ösztönzi polgárait, hogy a lehetséges együttélési formák kö-

zül a házasságot válasszák és családot alapítsanak. Ezt az alkotmányos védelmi kötelezettséget üresíti ki és jogbizonytalanságot is okoz, ha a különműek számára két, jogi tartalmát tekintve azonos, csupán elnevezésében különböző intézmény áll rendelkezésre kapcsolatuk állami közreműködéssel történő elismerésére. Ez a házasság alkotmányos „leértékelését” eredményezné, ami alkotmányosan nem elfogadható.

Azonos nemű párok bejegyzett élettársi kapcsolata azonban más megítélés alá esik az alkotmánybírák szerint, mivel az ő esetükben házasságkötésre nincs lehetőség. A testület hangsúlyozta, hogy az azonos neműek tartós párkapcsolata számára az elismerés és a védelem igénye – mivel ők házasságra nem léphetnek – az emberi méltósághoz való jogból és az abból származtatott önrendelkezési jogból levezethető. A bejegyzett élettársi kapcsolat az azonos neműek számára eddig nem biztosított valódi elismerést és jogi védelmet nyújtana. Az azonos neműek bejegyzett élettársi kapcsolatának megteremtése során lehetőség van arra, hogy a jogalkotó a házastársakra vonatkozó szabályok közül a megfelelőket alkalmazni rendelje, illetve hogy az egyenlő méltóságú személyként történő kezelés követelményét szem előtt tartva a szexuális irányultságból adódó különbségeket figyelembe vegye. Az Alkotmánybíróság elvi élel mutatott rá arra, hogy a házasságkötési joggal rendelkező különböző nemű párok helyzetét az azonos neműek regisztrált élettársi kapcsolata nem befolyásolja, különösen nem sérti vagy veszélyezteti. A különműek házassága nem kerül hátrányosabb helyzetbe azért, hogy az azonos nemű bejegyzett élettársak – az ilyen kapcsolat természetéből adódó különbségek fenntartása mellett – a házastársakéhoz hasonló pozícióba kerülnek.

A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság a Békvt.-t megsemmisítette, és ezzel megakadályozta annak 2009. január 1-jei hatálybalépését, azonban a határozat rendelkező részében azt is leszögezte, hogy az azonos nemű személyek számára a bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézményének létrehozása nem alkotmányellenes.

Balogh Elemér alkotmánybíró párhuzamos indokolásában az Alkotmány 15. §-ából levezethető további indokokkal támasztja alá, miért szükséges a házasság és a bejegyzett élettársi kapcsolat elválasztása során szigorúbb alkotmányossági mércét alkalmazni. Hangsúlyozza, hogy a házasság számára biztosított kiemelt védelem megteremtése azt jelenti, ha annak elismerése és a hozzá rendelt jogosultságok eltérnek más párkapcsolati formákétól. Ebből Balogh alkotmánybíró szerint sem következik a bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézménye bevezetésének ti-

alma. Azonban azt is hangsúlyozza, hogy az Alkotmány csak a különműek közötti házasságkötés feltételeinek egyenlő szabályozását követeli meg a jogalkotótól, ami nem foglalja magában azt, hogy a bejegyzett élettársi kapcsolatban élőknek a házastársakkal azonos jogi státuszt kell kapniuk. Az alkotmánybíró szerint az is fontos követelmény, hogy a jogalkotó különböző jogterületeken biztosított kedvezményekkel is kifejezze az alkotmányosan védett és az ekként nem védett jogintézmények közötti különbséget.

Kiss László alkotmánybíró is egyetértett a határozat rendelkező részével, azonban véleménye szerint az indokolásnak részletesen be kellett volna mutatnia, hogy milyen alkotmányos feltételei vannak az azonos nemű párok bejegyzett élettársi kapcsolata törvényi szintű megteremtésének. A házasság az Alkotmánybíróság és az Emberi Jogok Európai Bírósága értelmezése szerint is két különmű ember unióját jelenti, és ez az értéként definiált házasság a család alapja. Ezt az értéket részesíti védelemben az Alkotmány 15. §-a, és ebből következik, hogy a házassággal azonos vagy ahhoz „hasonló” védelem semmilyen más élettársi kapcsolatot nem illet meg. Az államnak, alkotmányos intézményvédelmi kötelességéből fakadóan, a különmű személyek tartós életközösségén nyugvó „értéket” minden rendelkezésre álló módon, akár pozitív diszkriminációval is támogatnia kell. Azon kell munkálkodnia, hogy mind a házasság, mind a család a társadalom természetes alapintézményeként újra megtalálja értékhorozó szerepéhez igazodó helyét. Az azonos nemű személyek bejegyzett élettársi kapcsolatát szabályozó törvény csak addig nem tekinthető alkotmányellenesnek, ameddig az „értékként” védett házasságot s az ilyen házasságra épülő családot nem veszélyezteti. Azaz a bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézményének létrehozása nem alkotmányellenes mindaddig, amíg az lényegi tartalmi elemeiben nem válik azonossá a házasság intézményével.

Bragyova András alkotmánybíró is egyetértett a határozat rendelkező részének azon megállapításával, hogy nem alkotmányellenes az azonos neműek bejegyzett élettársi kapcsolatának megteremtése, azonban nem értett egyet a Békvt. megsemmisítésével, ezért a határozathoz különvéleményt csatolt. Az alkotmánybíró egyetért a többségi indokolás azon kiindulópontjával, mely szerint az Alkotmány a társadalom uralkodó normái szerinti házasság fennállását biztosítja. Ezért elfogadható, hogy az Alkotmánybíróság csak a nő és férfi közötti tartós párkapcsolatot tekinti házasságnak. Viszont arra is rámutat, hogy ebből következően a házasság alkotmányos fogalma a társadalomban uralkodóan elfogadott házasság- és

családfelfogással együtt változhat, amelynek követése a törvényhozó feladata. Bragyova András a házasság alkotmányjogi védelmének három változatát különíti el. Az első a házasság mint jogintézmény létezését biztosítja, míg a második esetben a házasság védelme annak preferálását jelenti. A védelem harmadik, leg-erősebb formája a házasság intézménye jogi kizárólagosságának biztosítása. Bragyova alkotmánybíró szerint az alkotmányos demokrácia alapvető értékével, a társadalomban élő emberek szabadságával és egyenlőségével csak a házasság alkotmányos védelmének első változata egyeztethető össze. A védelemnek csak ez a formája nem különböztet ugyanis a házasságot választók és nem választók között. Véleménye szerint az államnak egyenlően kell kezelnie a házasság mellett döntő és a házasságot kötni nem kívánó, esetleg nem is tudó polgárait. Az egyenlően kezelés kizárja a házasság intézményének jogi eszközökkel történő ráerőltetését vagy kedvezményekkel való ösztönzését. Ezzel szemben a határozat többségi indokolása a házasság védelmének második, erősebb formáját fogadja el, és ez alapján jut arra a következtetésre, hogy a különböző neműek bejegyzett élettársi kapcsolata alkotmányellenes. Bragyova András szerint még akkor sem állapítható meg a Béktv. alkotmányellenessége, ha el is fogadjuk a házasság védelmének többségi koncepcióját. A bejegyzett élettársi kapcsolat szabályozásának házasságtól eltérő vonásai elegendők lettek volna arra, hogy azt új, önálló jogintézménynek tekintsük.

19/2009. (II. 25.) AB HATÁROZAT

Alkotmány 57. §

58/1995. (IX. 15.) AB határozat

39/1997. (VII. 1.) AB határozat

Az Országgyűlés 2008. június 2-i ülésnapján törvényt fogadott el a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban Tpv.) módosításáról. A köztársasági elnök az aláírásra és kihirdetésre megküldött törvényt nem írta alá, hanem az Alkotmánybíróságnál kezdeményezte annak előzetes alkotmányosági vizsgálatát. Megítélése szerint az alkotmány 57. §-ában deklarált tisztességes eljárásról való jogot és az ártatlanság védelmének követelményét sérti a törvény 15. §-a. A támadott rendelkezés gazdasági társaságoknak egyes Tpv.-ben meghatározott jogsértésekért elmarasztalt vezető tisztségviselői számára két évre megtiltja, hogy továbbra is ilyen pozíciót töltsenek be. Az új szabályozás szerint a gazdasági társaság Tpv.-be ütköző cselekményének jogerős megál-

lapítását követően a Gazdasági Versenyhivatal a cégnyilvántartás alapján végzéssel állapítja meg, hogy a jogszabálysértéssel érintett időszakban kik voltak a társaság vezető tisztségviselői. A végzés ellen jogorvoslatnak van helye, amelyet az illetékes megyei bíróság közigazgatási *nemperes* eljárásban bírál el. A tilalom nem terjed ki arra a tisztségviselőre, aki a jogszabálysértést megalapozó döntés meghozatalában közvetlenül nem vett részt vagy az ellen tiltakozott. E mentesítő szabály alkalmazásának akkor van helye, ha a kimentési okok fennállását a bíróság a vezető tisztségviselő kérelmére megindított *nemperes* eljárásban megállapította. A köztársasági elnök érvelése szerint a törvénymódosítás egy sajátos foglalkoztatástól eltiltás szankciót vezet be a Tpv.-be, ami funkcionális tekintetben büntető intézkedésnek minősül. A Tpv.-ben meghatározott eljárás azért nem felel meg a tisztességes eljárás követelményének, mert a szankció alkalmazására *nemperes* eljárásban, nyilvános tárgyalás és tanúbizonyítás hiányában kerül sor, lényegében a bűnösség védelme mellett, az érintett vezető tisztségviselő objektív felelősségére alapozva. Az ügy előadó bírója Lévay Miklós volt.

Az indítvány érdemi elbírálásának megalapozása érdekében az Alkotmánybíróság áttekintette a tisztességes eljárás és az ártatlanság védelme követelményével összefüggésben kialakított eddigi gyakorlatát. Az alkotmánybírák osztották a köztársasági elnök azon álláspontját, hogy a Tpv.-ben meghatározott új szankció eredményében, súlyában, jellegében hasonlatos a büntető anyagi jogban meghatározott foglalkozástól eltiltás mellékbüntetéséhez, illetve a fegyelmi-etikai eljárásban alkalmazható, a foglalkozás gyakorlásával kapcsolatos jogok időleges elvesztésével járó jogkövetkezményekhez. Ezért e szankció kiszabását megalapozó eljárásban érvényesülniük kell a tisztességes eljárás alkotmányos követelményeinek. Az Alkotmánybíróság szerint a szabályozás alkotmányosságának megítélésekor lényeges körülmény, hogy a Tpv.-ben meghatározott jogsértések miatt indított eljárás nem a vezető tisztségviselő felelőségének tisztázását célozza. Ugyanakkor a vezető tisztségviselőkkel szemben egységesen és automatikusan alkalmazandó jogkövetkezmény arra a következtetésre épül, hogy ők a társasággal szemben megállapított súlyos versenyjogi jogszabálysértés elkövetéséért szükségképpen egyénileg is felelősek. Az ezzel kapcsolatos végzés meghozatalakor a hatóságot mérlegelési jogkör nem illeti meg sem a szankció alkalmazása, sem az eltiltás időtartama tekintetében. A kimentési szabály alkalmazására csak bírósági eljárásban van lehetőség, azonban a *nemperes* eljárás szabályai következtében bizonyítási eljárás lefolytatására csak korlátozott mértékben, tárgyaláson

kívül van mód. Tehát az érintett vezető tisztségviselőknek úgy kellene a kimentési okok fennállását bizonyítaniuk, hogy a törvény eljárási szabályai elzárják őket a hatékony bizonyítási eszközök igénybevétele érdekében lehetőségétől.

Az Alkotmánybíróság tehát megalapozottnak találta a köztársasági elnök alkotmányossági aggályait, és a tisztességes eljárás követelményének sérelme miatt megállapította a törvény 15. §-ának alkotmányellenességét. A testület ugyanakkor hangsúlyozta, hogy kellően megfontolt indokok alapján a versenyjog területén is lehetséges a gazdasági társaság vezető tisztségviselőinek szankcionálása. A garanciák megfelelésének vizsgálatakor azonban az Alkotmánybíróságot nem köti az adott szankciónak a törvényhozó által történő jogági besorolása. Ezért az alkotmányossági szempontú vizsgálat során a szankciók jellegének megítélésekor a tartalom, és nem a jogági besorolás az irányadó.

Lenkovics Barnabás alkotmánybíró nem értett egyet az Alkotmánybíróság döntésével, és a határozathoz különvéleményt csatolt, amelyhez Balogh Elemér és Kiss László alkotmánybíró is csatlakozott. Meglátása szerint az ügy elbírálásának kiindulópontja, hogy a gazdasági társaságok eleve képviselőre szorulnak, a vezető tisztségviselők akarat, jognyilatkozatai és tevékenysége nélkül joghatás kiváltására nem képesek. Ebből következően a versenyjogi jogszabálysértés elkövetéséért a vezető tisztségviselő szükségképpen egyénileg is felelősséggel tartozik. Emlékeztet arra, hogy a vezető tisztségviselők fokozott felelősségének elvét mondja ki a hatályos gazdasági társaságokról szóló törvény is. Megítélése szerint a Tpv-t-be iktatott eljárási szabályok azért nem sértik a tisztességes eljárás elvét, mert a ténykérdés, nevezetesen a gazdasági társaság súlyosan felróható kartellmagatartása már a tisztségviselőkre alkalmazandó szankciók megállapítása előtt bizonyítást nyer. Bár ez az eljárás valóban nem a személyes felelősséget vizsgálja, de az eleve képviselőre szoruló cégnek vezetőitől való teljes elszakítása fogalmilag kizárt.

78/B/2008. AB HATÁROZAT

*Alkotmány 47. § (2) bekezdés
42/2005. (XI. 14.) AB határozat
70/2006. (XII. 13.) AB határozat
679/B/2007. AB határozat*

A Legfelsőbb Bíróság 2007 decemberében hozta meg 4/2007. közigazgatási-polgári jogegységi határozatát (a továbbiakban KPJE), amely egységesí-

teni kívánta a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjai vonatkozásában a szakmunkásképzést folytató szakközépiskolákban töltött tanulmányi idő szolgálati időbe történő beszámításának bírói gyakorlatát. Az eltérő bírói döntések a szakközépiskolák és a gyakorlati képzésben közreműködő vállalatok együttműködéséről, valamint a szakközépiskolákban folyó szakmunkásképzés egyes kérdéseiről szóló 1019/1976. (VI. 24.) MT határozat (a továbbiakban MTh.) 12. e) pontjának különböző megítéléséből eredtek. Az MTh. 12. pontja felhatalmazta a művelődési minisztert, hogy a szakmunkásképzést folytató szakközépiskolákban a szakmunkásképzéssel összefüggő kérdéseket az illetékes miniszterekkel együttes rendeletben szabályozza, és ennek során jutassa érvényre azt az alapelvet, hogy a szakmunkásképzést folytató szakközépiskolák tanulóinak társadalombiztosítási jogállása megegyezik a szakmunkástanulókéval. Ilyen tartalmú rendelet megalkotására azonban nem került sor. Az MTh. rendelkezéséből az egyik megyei bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a szolgálati időbe be kell számítani a szakközépiskolai tanulmányok folytatásának idejét. Ezzel szemben egy másik ügyben úgy foglalt állást az egyik munkaügyi bíróság, hogy az MTh. nem minősül jogszabálynak, ezért azt a szolgálati idő megállapítása szempontjából figyelembe venni nem lehet. A Legfelsőbb Bíróság a jogegységi eljárás lefolytatását követően az előbbi értelmezést tette magáévá, és a KPJE-ben úgy rendelkezett, hogy a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjának szolgálati idejébe a szakmunkásképzést folytató szakközépiskolákban töltött tanulmányi időt MTh. 12. e) pontja alapján szolgálati időként be kell számítani.

Az Alkotmánybírósághoz négy utólagos normakontrollra irányuló indítvány, száztizenhárom alkotmányjogi panasz és harminc bírói kezdeményezés érkezett a KPJE-vel összefüggésben. Az indítványozók számos érvet felvonultattak a KPJE alkotmányellenességének alátámasztására. Az ügy előadó bírója Lévay Miklós volt.

Az alkotmánybírák az indítványok elbírálásakor a 42/2005. (XI. 14.) AB határozatban kifejtett azon megállapításból indultak ki, mely szerint az Alkotmánybíróságnak minden norma, így a jogegységi határozat felülbírálására is hatásköre van – konkrét utólagos és alkotmányjogi panaszt elbíráló hatáskörben is.

Az MTh. 12. e) pontja kimondta, hogy rendeletalkotás révén el kell érni, hogy a szakmunkásképzést folytató szakközépiskolák tanulóinak jogállása megegyezzen a szakmunkástanulókéval. A KPJE értelmezése ezzel szemben azon alapul, hogy a jövőbeli

jogalkotást segítő, iránymutató alapelv már önmagában normaként rendelkezett az érintett tanulók társadalombiztosítási jogállása azonosságáról. Ezen túl a KPJE rendelkező része olyan személyi kört határoz meg (fegyveres szervek hivatásos állományú tagjai), amely az MTh.-ből nem következik. Tehát a KPJE olyan normatartalmat alakított ki, amely az egyébként normatartalmat nem hordozó MTh. 12. e) pontban sem közvetlenül, sem értelmezés révén nem ragadható meg, és ezzel a Legfelsőbb Bíróság túllépte az alkotmány 47. § (2) bekezdésében meghatározott, a jogalkalmazás egységének megteremtésére vonatkozó jogkörét. Az Alkotmánybíróság arra is rámutatott, hogy a KPJE alapvető jogegységesítési funkcióját sem tudta betölteni. Ezt támasztja alá, hogy a KPJE személyi hatályának értelmezése több esetben nehézségeket okozott a bíróságoknak, és azt katonák esetében is számos perben alkalmazták, akik egyébként nem minősülnek a fegyveres szervek hivatásos állományába tartozóknak. Tisztázatlan maradt továbbá a KPJE-ben használt „szolgálati idő” fogalmának meghatározása is. Az Alkotmánybíróság ezért megalapozottnak találta az alkotmányellenesség megállapítására és a hatályon kívül helyezésre irányuló indítványozói kérelmeket, és a KPJE-t a határozat kihirdetésének napjával megsemmisítette.

Bragyova András alkotmánybíró bár egyetértett a KPJE megsemmisítésével, nem osztotta a többségi indokolás megállapításait, ezért a határozathoz különvéleményt csatolt. Rámutatott, hogy a KPJE megalkotásával a Legfelsőbb Bíróság a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény szolgálati viszonyban töltött idő számítására vonatkozó 326. §-át alkalmazta, a korábbi jogszabályok értelmezésével (vö. *ex post iure*). Bragyova András szerint az Alkotmánybíróság a bíróságok által kialakított jogértelmezési gyakorlatot nem nyilváníthatja alkotmányellenesnek arra hivatkozva, hogy az túlment a jogértelmezésen és jogot alkotott. Ebben az esetben ugyanis a bíró által alkotott jog tartalmának alkotmányosságát kell vizsgálat alá vonni. Az alkotmánybíró hangsúlyozza, hogy a bírói jogfejlesztés az alkotmányos államokban elkerülhetetlen és szükségszerű jelenség. Ezért véleménye szerint nehéz elképzelni, hogy egy jogegységi határozat az alkotmány 47. § (2) bekezdésébe ütközzön. Azonban a KPJE tartalma miatt valóban alkotmányellenes, mert egyenlőtlenül kezel hasonló vagy azonos csoportba tartozókat, és így az alkotmány 70/A. §-ába ütközik.

Holló András alkotmánybíró is párhuzamos indokolást csatolt a határozathoz, mert szerinte a

KPJE esetében az alkotmánybírósági felülvizsgálatnak nem kellett volna kizárólag a formai alkotmányvétség megállapítására szorítkoznia. Meglátása szerint az Alkotmánybíróság alkotmányvédelmi szerepével az lenne összhangban, ha a jogegységi határozat formai alkotmányvétségének megállapítását követően a tartalmi vizsgálatra is sor kerülne.

Paczolay Péter alkotmánybíró sem értett egyet maradéktalanul a határozat indokolásával. Párhuzamos indokolásában, amelyhez Trócsányi László alkotmánybíró is csatlakozott, kifogásolta, hogy az Alkotmánybíróság a KPJE indokolásának egyes megállapításait is vizsgálódása körébe vonta, amire véleménye szerint sem szüksége, sem lehetősége nem lett volna. A jogegységi határozat rendelkező részében fellelhető normatartalom alapján ítélt meg, hogy a Legfelsőbb Bíróság túllépte-e a jogértelmezés kereteit.

647/E/2000. AB HATÁROZAT

*Alkotmány 70/I. § – közteherviselés
85/B/1996. AB határozat
35/1997. (VI. 17.) AB határozat*

Több indítványozó is az Alkotmánybírósághoz fordult az adóelőlegre vonatkozó szabályok alkotmányossági vizsgálatát kérve. Azt kifogásolták, hogy az adótörvények az adóévet megelőző időszak adatai, lényegében az előző adóévi adó alapján írják elő előlegfizetési kötelezettséget. Ebből a szabályozásból következik, hogy egyes esetekben a vállalkozások kényszerhitelezésre kényszerülnek az állam javára, vagyis az adó összegét meghaladó adóelőleg fizetésére kötelesek. Az indítványozók meglátása szerint az adóelőleg összegét meghatározó szabály tulajdonképpen egy törvényi vélelem, amelynek megdöntésére a jogszabályok nem adnak lehetőséget, ami végső soron az alkotmány közteherviseléséről szóló 70/I. §-ának sérelmét eredményezi. Az alkotmányossági vizsgálat ideje alatt az adótörvények módosultak, de az adóelőleg meghatározásának vitatott módja fennmaradt, így az Alkotmánybíróság a társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény 26. § (2) bekezdés *a)* pontjának, az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény 42. § (2) bekezdésének és a 145.§ (1) bekezdés *a)* és *b)* pontjának hatályos szövege alapján folytatta le az eljárást. Az ügy előadó bírójára Paczolay Péter volt.

Az Alkotmánybíróság eljárása során áttekintette az adóelőlegre vonatkozó gyakorlatát. A testület már a 85/B/1996. AB határozatában megállapította,

hogy az adóelőleg jogintézménye nem alkotmányellenes. A 35/1997. (VI. 17.) AB határozatában arra is rámutatott, hogy bizonyos átmeneti aránytalanságok lehetségesek az előleg címén befizetett összeg és az adófizetési kötelezettség teljes összege között, ami a végleges elszámoláskor kiegyenlítődik. Az adóelőleg szabályozása abban az esetben minősíthető alkotmányellenesnek, ha az adózók teljes körére és teljes bizonyossággal megállapítható az adó túlfizetése, és így lényegében az állam javára kényszerhitelnyújtást eredményez.

Az Alkotmánybíróság szerint a támadott rendelkezések kapcsán nem állapítható meg, hogy az adózók teljes körére teljes bizonyossággal túlfizetést eredményez, ezért az indítványt elutasította.

1169/H/2007. AB HATÁROZAT

*Alkotmány 18. § – az egészséges környezethez való jog
Alkotmány 70/D. § – a legmagasabb szintű
egészséghez való jog
31/1990. (XII. 18.) AB határozat*

Az adatvédelmi biztos az állampolgári jogok országgyűlési biztosának jogkörében eljárva indítványozta, hogy az Alkotmánybíróság az elővigyázatosság és a megelőzés elvére tekintettel értelmezze az al-

kotmány egészséges környezethez való jogot (18. §) és a legmagasabb szintű testi, lelki egészséghez való jogot (70/D. §) deklaráló rendelkezéseit a lakosságot érő nem ionizáló sugárzás szabályozásával összefüggésben. Kezdeményezését a mobiltelefon-hálózatok működtetésével járó nem ionizáló sugárzás növekedése miatti lakossági aggodalommal és az esetleges káros hatások kivédésére irányuló jogi szabályozás hiányával indokolta. Az ügy előadó bírāja Kovács Péter volt.

Az alkotmányértelmezésre irányuló eljárás lefolytatásának feltételeit már a 31/1990. (XII. 18.) AB határozat meghatározta. Eszerint az alkotmányértelmezést nem általánosságban, hanem valamely konkrét alkotmányjogi probléma aspektusából kell kezdeményezni, és e problémának más jogszabály közbejötté nélkül közvetlenül az alkotmányból levezethetőnek kell lennie. Az alkotmánybírák megítélése szerint az adatvédelmi biztos indítványában megfogalmazott alkotmányjogi probléma az alkotmányból közvetlenül nem levezethető. Nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe annak megállapítása, hogy – az egyébként az uniós jogban is alkalmazott – elővigyázatosság és megelőzés elvéből milyen jogalkotási kötelezettségek keletkeznek. Ezen elvárás teljesítése a jogalkotó feladata. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt visszautasította.